

Els laberints de la història

Juli Alandes du endavant dues línies paral·leles en la seua obra novel·lística

FRANCESC CALAFAT | València | 29 ABR 2015 - 20:28 CEST

Archivado en: Literatura catalana Novela Narrativa Literatura Cultura

Juli Alandes és un d'aquells narradors a qui agrada cabussar-se en els gèneres força transitats, però l'incomoda deixar-se dur per les convencions massa suades. Li cal esborrar les fites massa fixes i fabricar-se el seu propi itinerari. Aquest objectiu tan arriscat el du endavant en dues línies paral·leles, la novel·la policíaca i la novel·la, com el lector ho pot comprovar en les dues darreres obres que ha publicat amb pocs mesos de diferència: *La mirada del cocodril* i *Trencatenebres*.

En *La mirada del cocodril* té com un dels conductors principals el singular comissari Miquel O'Malley, figura principal d'*El crepuscle dels afortunats* i *Crònica negra*. La guspira de la història sorgeix en la confluència entre la primavera valenciana, un combatiu grup de música, l'assassinat d'un incòmode polític valencià i la història d'un mercenari sud-africà, d'origen moçambiqués. Encara que en la combinatòria d'ingredients tan explosius el lector pugua trobar punts de la trama exagerats o que potser els caldria ser esmolats una mica més, Juli Alandes troba un material prou potent perquè la fabulació funcione amb una mirada demolidora, però desenfadada, sobre el present, especialment sobre els afers polítics i socials valencians, però també d'àmbit espanyol. El to narratiu se sedimenta, entre altres factors, en un estil musculós i flexible que combina amb destresa les observacions incisives i fondes, l'humor i la vitalitat. En aquesta ocasió, la força de les peripècies i de la veu del mercenari blanc decanten la balança final cap a la trama internacional.

Un autor que tinga l'atreviment d'embolicar-se en aquests temps en la guerra civil espanyola corre el risc, a causa de l'ús i l'abús del tema, d'eixir-ne trasquilat. Juli Alandes, per sort, se'n surt bé. Ja ho va fer en *Àcrates!*. De fet, *Trencatenebres* toca una part que allà no va fer. Si adés enfocava la guerra des del costat anarquista a Catalunya, ara ho fa des del País Valencià. La novel·la, per ara, és la més ambiciosa, ja que traça un fresc ampli de la nostra història que va des del 1919 fins al 1937, però el centre nodular recau en la guerra, sobretot en la Columna de Ferro, creada pels anarquistes valencians amb l'objectiu d'actuar en el front de Terol. Va ser una de les agrupacions més populars gràcies a l'aura mítica que l'envoltava. Se l'acusava de saqueigs sistemàtics, execucions arbitràries i extorsions de tota mena. Al costat d'això, fou una columna que va ser al mateix temps milícia de guerra i organització revolucionària, amb un altaveu de paper per a justificar les accions i els objectius.

La trama segueix els vaivens de l'organització, els debats i les tensions internes, les friccions amb la direcció anarquista estatal i els xocs amb el govern i els comunistes, però la història va més enllà, perquè també incideix en els sentiments i les motivacions de personatges ben diversos (anarquistes, metges, periodistes i poetes, llauradors, policies, falangistes, pobres, espavilats, terratinents, valencianistes...). *Trencatenebres* és una obra coral, calidoscòpica, que configura un dibuix gens maniqueu d'un període complex i caòtic, com tota guerra, on les fronteres de tot es dilueixen, les contradiccions creixen, els somnis es desboquen i esdevenen impossibles. En la configuració dels personatges, l'autor vol trencar els prototipus i aposta per personatges ben particulars, com es veu en les figures femenines. Barreja el rigor de la història amb la llibertat de la ficció, que extrema en una trama policíaca arran de l'aparició desconcertant d'un assassí en sèrie, fet que accentua el clima turbulent de la guerra.

En Juli Alandes és ben manifesta la voluntat de convertir la seua narrativa en una coctelera de components ben variats, un dels quals és la integració gens fàcil d'aconseguir entre la gravetat de la

tragèdia amb una perspectiva fresca, entretinguda. Sens dubte, una de les sorpreses és la factura de la història, concebuda com una calaixera on cada calaix conté una història que construeix al mateix temps els personatges i la vida de tots, i que evoca, encara que siga de lluny, l'estructura d'*El meu segle* de Günter Grass. En una novel·la que vol estirar tants fils, inevitablement sempre hi haurà zones i angles que no acabaran de satisfer a tots, però el conjunt de la història, el to i el gruix de la mirada converteixen *Trencatenebres* en una novel·la amena i atractiva que cerca lectors que no tinguen manies i els agrade endinsar-se per camins poc freqüentats.